

A GRAIÁK ŐSZ HAJA

1

Az istenek világának nem volt része a vágyakozás, csak a vágy. Az irigységet ismerték inkább, na meg a bosszút. A lemondó takarékoskodás, a nélkülözés volt a szokásuk. Az önkéntes lemondás annál inkább természetes volt, hisz a sorsukra ismertek a kényszerű nélkülözésben. Az ősz hajú istennők hosszú

2a

várakozása a bosszúra olyan erőt adott nekik, hogy szinte már halhatatlanná lettek általa. Az agg istenek arcán a szépség ráncai éltek. Fogatlan szájuk cuppogása, az öregkori szájszárazság elleni védekezésépp a pasztillák szopogatása volt a szokásuk. Az éhes csecsemőkhöz hasonlóan nyelvüket öltötték ki gyakorta, elszáradt, berepedezett szájuk cserepes szélét nyalogatták folyvást. Állkapcsuk ilyenkor felszaladt egészen az orruk alá, vicces és torz pofákat vágtak nem akarva. A Diána sósborszesz cukorkák csípős szaga lengte be

2b

barlangjaikat. Beszélik, hogy a Gorgók barlangját nem ismerte senki, Perseus is csak segítséggel jutott el oda. A bejáratot testvéreik, az ősz hajú istennők őrizték, akinek csak egy szemük és egy foguk volt. Ezért amikor az őrségben lévőv váltotta le nővére, az átadta neki a közös egyetlen szemüket, de ekkor egyik sem látott. A lesben álló Perseus pedig ekkor tépte ki a vak öreg Graiák kezéből a szemet, és így jutott be a félelmetes Gorgók

3a

barlangjába, ahol az iszonyatos Medúza lakott, kinek arcát, aki látta, szörnyet halt az azonnal. Titkok nem voltak az istenek között, mindenki tudott mindent a többiekéről. A lefojtott élet megtanulása volt a sors, amelyet nem neveztek néven. Ezt valójában nem tanulta meg az anyám, mivel nem az istenek közé született. Felmenői mind pásztorok voltak, vándorló pusztai népek, akik északról, a hegyek közül ereszkedtek le, mint legelőt bérlő vállalkozók. Eredetileg ruténok voltak, akiket a jobb megélhetés csalogatott erre, mivel itt a sok görbe folyócska között hamar zöldellt a fű, zsendült a kopár legelő, hersent meg a juh szájában a zsombék. Így vágytak vissza a

3b

Harbulák minden ősszel a síkról a hegyre, hol a havas hegyoldalokban a hucul lovak vonták a görbe szánt. Ahová a család férfijai visszajártak asszonyért, mint legutóbb a második nagy háború idején, a bécsi döntés után Sanyi bátyánk az Annusért, aki nem tudott magyarul, ifiasszonyként kezdte tanulni. De nem nagyon ment neki. Aztán meg lezárták a határt újra. Így telt el az élet, hogy nem látta viszont a családját, a rokonságot se, míg lassan elfelejtette a rutént, de nem tudta már a magyart sem úgy, ahogy kéne. Aztán meg mikor a rendszer változása után megnyílt a határ, már késő volt. Mehetett vissza a családhoz, nem tudott velük se többé jó ízűen beszélgetni, se az itteniekkel. Így lett néma a nyelvek közt a sorsa miatt.

Az anyám sem tudta az istenek titkát, hogy kell viselni a sorsot, amely úgy adódik, mint a zápor vagy a fagy, hogy jön, ha úgy akarja, és tova tűnik, amikor a kedve tartja. Kevés dolgot akart ő, csak amit látott otthon a házban, ahol a kispolgári világ kicsi álmai éltek. Két szoba volt ez az álom, pádimentomos, nem földes helyiségben páros ágy, mellette éjjeli szekrény, két nagy ruhaszekrény, láda az ágyneműnek, meg a tükrös szekrény, amelybe nem néz bele senki, csak csipkével leteríti, és nippekkel kidíszíti. Tudott túrni anyám, és csendben mosolyogni a nélkülözésben. Tudta, hogy a kevés arra való, hogy jobban megbecsülje

5a

a tárgyak értékét. Tudta, hogyan kell a pénzt kuporítani egybe. Hogyan kell fillérből rakni forintokat össze. Tömni libákat, hogy a májukat piacon pénzre cserélje. Hogy kell tépni kacsát, libát, gyűjteni tollat egyenként, ha már eresztik a tojók, mert tokosok. Megmosni a sártól, szárítani, rakni tápos papírzsákba, szorosra bekötve a száját. Kötni fel a *hászian*, dohánylevelet rejteni közé, hogy a moly nehogy beleessen. Tudott paszulyt szelelni, gyűjteni székfűt, makkot, törni diót reggeltől estig, és nem unni meg mégsem. Tudott koplalni, tilolni, fonni a kendert, szőni a zsákot, lepedőt, rongypokrócot, és mind eladni. A spórolás titkát a nélkülözésből

5b

kitalálta. De nem ismerte a pénz titkát, amely nem a vágy, hanem végzet. Ismerte a túrés titkát, de nem a sorsét, amely tudja, hogy az álomban közelít hozzá a halál. Csak a félelmet értette meg ebből, és a magányt, amely az alvó fölé terül a sötétben minden éjjel, hiába alszanak ott még körülötte

6

mások. Anyám kevés dologra vágyott, és ezek közé tartott a tükrös szekrény. De előbb a két szoba, a sárga hajópadló, meg az házastársi dupla ágy az éjjeliszekrényel, meg a szarbarnára bemázolt szekrények. Ez a kispolgári szoba garnitúra, azután hogy a konyhabútor már megvolt, a kombinált asztallal, benne két medencés alamónium mosogatóval, két hokedli, karosláda, és a kombinált szekrény, benne fűszertartó, lenyíló kenyértartóval, oldalt pedig a háztartási takarító eszközök, seprűnek és felmosónak helyet adó rész. Mind csupa funér, csupa semmi, léckeret és színes olajfelület, de erre vágyott, amit nem értett az apám, hogy mire jó ez. Bútor helyett eszközöket akart ő, fűrőt, fűrészt, gyalut és egyebet, oltványt, permetezőszert, elektormotort, csapágyat, rézüstöt, sodronyt.

7a

Apám jobban ismerte az isteneket, akik nem érezték a vágyat, amely nem a múlt, a szokások útján jár. Minek a testnek a külső képét alakítani, miért a tükör, amelyben a látszat, az ámítás lakozik, kérdezték. A karosláda fölött falra akasztott fakeretes kicsi tükör arra figyelmeztette az isteneket, hogy a vágy nem a világuk része. Ha halott volt a házban, a tükröt fekete szövettel letakarták. A gyász a vágyakat is száműzte. De tudták, hogy a test képe csábítás, és a rettegett arctól el kell fordítani fejüket, mert aki belenéz, szörnyet hal, vagy elveszti a lelkét. Az istenek nem terveztek messzire,

7b

hisz semmi nem volt az övék, csak a pillanat, amelyet épp éltek. De anyám nem félt ettől a képtől, sőt szegényes vágyai közt, ha utolsó is, de a tükrös szekrény ott derengett. Télen is lyukas cipőben járt, lyukas zoknikat húzott egymásra, ha kellett, filléreket rakott össze forinttá. Így gyűjtötte össze a pénzt, és egyszer meglett a tükrös szekrény is a garnitúrához. Furnér lapok és a rossz foncsorozású nagy tükör ott állt az első szobába, ettől kicsit megnyugodott

7c

az anyám. Aztán a másik faluban, a másik házban, a sötét folyosón állt a tükör, meg csipke, a nipppek, az anyám életének álmaiból idehullt tárgyak. És amikor már minden megvolt, mire vágyott, már semminek se volt többé értelme. A tükrös szekrény bal lába és a szobaajtó közt a földön volt a legnagyobb vértócsa, megalvadva, amit kis lapátra kapartam. Csak feltételezem, hogy ez volt az apám vére. De ez előtt a tükör előtt volt az a jelenet, amikor valakik agyonverték őket, a rettenetes Gorgók látták, és a Medúza-fejű tükrös szekrényben maradt ott egy lenyomat. És

7d

az alvilágnak ez a hideg szeme látta a képet, amelyet az anyám látott legutóbb, mint az utolsót még az időben. És ősz haja akkor ragadt be a sebbe, amely a sorsot elkerülni nem tudó szép koponyáján végül csak kivirágzott.